

GUIA DOCENT DE CENTRES ISEACV

GUÍA DOCENTE DE CENTROS ISEACV

Curs /Curso
2025-2026

1 Dades d'identificació de l'assignatura <i>Datos de identificación de la asignatura</i>					
Nom de l'assignatura <i>Nombre de la asignatura</i>	Estètica de la música II <i>Estética de la música II</i>				
Crèdits ECTS <i>Créditos ECTS</i>	4	Curs <i>Curso</i>	3	Semestre <i>Semestre</i>	Anual
Tipus de formació <i>Tipo de formación</i> bàsica, específica, optativa <i>básica, específica, optativa</i>	Específica	Idioma/es en que s'imparteix l'assignatura <i>Idioma/s en que se imparte la asignatura</i>			Castellano / Valencià
Matèria <i>Materia</i>	Cultura, pensament i història <i>Cultura, pensamiento e historia</i>				
Titulació <i>Titulación</i>	Grau en Ensenyances Artístiques Superiors de Música <i>Grado en Enseñanzas Artísticas Superiores de Música</i>				
Especialitat <i>Especialidad</i>	Musicologia <i>Musicología</i>				
Centre <i>Centro</i>	Conservatori Superior de Música Òscar Esplà d'Alacant <i>Conservatorio Superior de Música Óscar Esplá de Alicante</i>				
Departament <i>Departamento</i>	Departament de Musicologia i Pedagogia <i>Departamento de Musicología y Pedagogía</i>				
Professorat <i>Profesorado</i>	Carlos Castillo González				
e-mail <i>e-mail</i>	c.castillogonzalez2@iseacv.gva.es				

1.1 Objectius generals i contribució de l'assignatura al perfil professional de la titulació <i>Objetivos generales y contribución de la asignatura al perfil profesional de la titulación</i>
• Situar cronològicament i sistemàticament els diferents períodes i estils musicals en la història de la música occidental. • Interpretar el fenomen musical des d'una perspectiva interdisciplinària, en la seua relació amb les altres arts i els diferents corrents de pensament. • Formar professionals amb un coneixement general sobre l'Estètica de la música (especialment l'occidental) i amb la capacitat d'aprofundir i investigar de manera autònoma en aquest camp. • <i>Situar cronológica y sistemáticamente los distintos períodos y estilos musicales en la historia de la música occidental.</i> • <i>Interpretar el fenómeno musical desde una perspectiva interdisciplinar, en su relación con las demás artes y las distintas corrientes de pensamiento.</i> • <i>Formar profesionales con un conocimiento general acerca de la Estética de la música (especialmente la occidental) y con la capacidad de profundizar e investigar de forma autónoma en este campo.</i>

1.2 Coneixements previs Conocimientos previos

Requisits previs, mínims o necessaris per a cursar l'assignatura. Coneixements recomanats i/o relació amb altres assignatures de la mateixa titulació
Requisitos previos, mínimos o necesarios para cursar la asignatura. Conocimientos recomendados y/o relación con otras asignaturas de la misma titulación

L'alumne ha d'haver adquirit un coneixement bàsic de la història de la música, els coneixements corresponents als dos primers cursos de Musicologia i haver superat possibles deficiències existents quan va ingressar en l'especialitat.

El alumno debe haber adquirido un conocimiento básico de la historia de la música, los conocimientos correspondientes a los dos primeros cursos de Musicología y haber superado posibles deficiencias existentes cuando ingresó en la especialidad.

2 Competències de l'assignatura Competencias de la asignatura

Les competències venen establides en els plans d'estudis publicats en la corresponent orde de 2 de novembre de 2011. Es convenient detallar el grau de contribució de l'assignatura a l'adquisició i desenvolupament de cada competència (molt, prou, un poc, poc)
Las competencias vienen establecidas en los planes de estudios publicados en la correspondiente orden de 2 de noviembre de 2011. Es conveniente detallar el grado de contribución de la asignatura a la adquisición y desarrollo de cada competencia (mucho, bastante, algo, poco)

CT 13 Buscar l'excel·lència i la qualitat en la seua activitat professional. (Prou)

CG 10 Argumentar i expressar verbalment els seus punts de vista sobre conceptes musicals diversos. (Molt)

CG 11 Estar familiaritzat amb un repertori ampli i actualitzat, centrat en la seua especialitat, però obert a altres tradicions. Reconèixer els trets estilístics que caracteritzen a aquest repertori i poder descriure'ls de manera clara i completa. (Molt)

CG 12 Acreditar un coneixement suficient del fet musical i la seua relació amb l'evolució dels valors estètics, artístics i culturals. (Molt)

CG 14 Conèixer el desenvolupament històric de la música en les seues diferents tradicions, des d'una perspectiva crítica que situe el desenvolupament de l'art musical en un context social i cultural. (Molt)

CG 15 Tindre un ampli coneixement de les obres més representatives de la literatura històrica i analítica de la música. (Prou)

CG 16 Conèixer el context social, cultural i econòmic en què es desenvolupa la pràctica musical, amb especial atenció al seu entorn més immediat, però amb atenció a la seua dimensió global. (Prou)

CG 24 Desenvolupar capacitats per a l'autoformació al llarg de la seua vida professional. (Prou)

CT 13 Buscar la excelencia y la calidad en su actividad profesional. (Bastante)

CG 10 Argumentar y expresar verbalmente sus puntos de vista sobre conceptos musicales diversos. (Mucho)

CG 11 Estar familiarizado con un repertorio amplio y actualizado, centrado en su especialidad, pero abierto a otras tradiciones. Reconocer los rasgos estilísticos que caracterizan a dicho repertorio y poder describirlos de forma clara y completa. (Mucho)

CG 12 Acreditar un conocimiento suficiente del hecho musical y su relación con la evolución de los valores estéticos, artísticos y culturales. (Mucho)

CG 14 Conocer el desarrollo histórico de la música en sus diferentes tradiciones, desde una perspectiva crítica que sitúe el desarrollo del arte musical en un contexto social y cultural. (Mucho)

CG 15 Tener un amplio conocimiento de las obras más representativas de la literatura histórica y analítica de la música. (Bastante)

CG 16 Conocer el contexto social, cultural y económico en que se desarrolla la práctica musical, con especial atención a su entorno más inmediato, pero con atención a su dimensión global. (Bastante)

CG 24 Desarrollar capacidades para la autoformación a lo largo de su vida profesional. (Bastante)

3 Resultats d'aprenentatge <i>Resultados de aprendizaje</i>	
RESULTATS D'APRENTATGE <i>RESULTADOS DE APRENDIZAJE</i>	COMPETÈNCIES RELACIONADES <i>COMPETENCIAS RELACIONADAS</i>
1. Reflexionar de manera lògica. 2. Rebre de manera crítica la informació. 3. Conèixer els principals corrents de pensament estètic des del segle XVII fins l'actualitat. 4. Relacionar i integrar coneixements adquirits en diferents contextos. 5. Escriure textos tipus assaig, comentari estètic i article. 6. Fer presentacions orals.	CG10, CG24 CG10, CG24 CG11, CG12, CG14, CG15, CG16 CG10, CG14 CT13, CG24 CT13, CG10
<i>1. Reflexionar de forma lógica.</i> <i>2. Recibir de forma crítica la información.</i> <i>3. Conocer las principales corrientes de pensamiento estético desde el siglo XVII hasta la actualidad.</i> <i>4. Relacionar e integrar conocimientos adquiridos en diferentes contextos.</i> <i>5. Escribir textos tipo ensayo, comentario estético y artículo.</i> <i>6. Hacer presentaciones orales.</i>	CG10, CG24 CG10, CG24 CG11, CG12, CG14, CG15, CG16 CG10, CG14 CT13, CG24 CT13, CG10

Nota important: Les competències estan expressades en un sentit genèric pel que és necessari incloure en la guia docent els resultats d'aprenentatge. Aquests resultats constitueixen una concreció d'una o diverses competències, fent explícit el grau de domini o acompliment que ha d'adquirir l'alumnat i contenen en la seua formulació el criteri amb el qual van a ser avaluades. Els resultats d'aprenentatge evidencien allò que l'alumnat serà capaç de demostrar en finalitzar l'assignatura o matèria i reflecteixen, així mateix, el grau d'adquisició de la competència o conjunt de competències.

Nota importante: Las competencias están expresadas en un sentido genérico por lo que es necesario incluir en la guía docente los resultados de aprendizaje. Estos resultados constituyen una concreción de una o varias competencias, haciendo explícito el grado de dominio o desempeño que debe adquirir el alumnado y contienen en su formulación el criterio con el que van a ser evaluadas. Los resultados de aprendizaje evidencian aquello que el alumnado será capaz de demostrar al finalizar la asignatura o materia y reflejan, asimismo, el grado de adquisición de la competencia o conjunto de competencias.

4 Continguts de l'assignatura i organització temporal de l'aprenentatge <i>Contenidos de la asignatura y organización temporal del aprendizaje</i>	
Descripció per blocs de contingut, unitats didàctiques, temes,... <i>Descripción por bloques de contenido, unidades didácticas, temas,...</i>	Planificació temporal <i>Planificación temporal</i>
Bloc I. El pensament musical dels segles XVII i XVIII 1. De l'estètica barroca a la del sentiment 2. La Il·lustració i els enciclopedistes 3. El pensament musical a Espanya durant el s. XVIII	PRIMER SEMESTRE
Bloc II. El pensament musical dels segles XIX a XXI 4. El Romanticisme 5. La reacció contra el Romanticisme: el positivisme 6. Rutes en les idees dels segles XX i XXI	SEGON SEMESTRE

<i>Bloque I. El pensamiento musical de los siglos XVII y XVIII</i> <i>1. De la estética barroca a la del sentimiento</i> <i>2. La Ilustración y los enciclopedistas</i> <i>3. El pensamiento musical en España durante el s. XVIII</i> <i>Bloque II. El pensamiento musical de los siglos XIX a XXI</i> <i>4. El Romanticismo</i> <i>5. La reacción contra el Romanticismo: el positivismo</i> <i>6. Rutas en las ideas de los siglos XX y XXI</i>	<i>PRIMER SEMESTRE</i> <i>SEGUNDO SEMESTRE</i>
--	--

5 Activitats formatives
*Actividades formativas***5.1 Activitats de treball presencials**
Actividades de trabajo presenciales

ACTIVITATS ACTIVIDADES	Metodologia d'ensenyança-aprenentatge <i>Metodología de enseñanza-aprendizaje</i>	Relació amb els Resultats d'Aprenentatge <i>Relación con los Resultados de Aprendizaje</i>	Volum treball (en nº hores o ECTS) <i>Volumen trabajo (en nº horas o ECTS)</i>
Classe presencial <i>Clase presencial</i>	Exposició de continguts per part del professor o en seminaris, anàlisi de competències, explicació i demostració de capacitats, habilitats i coneixements en l'aula. <i>Exposición de contenidos por parte del profesor o en seminarios, análisis de competencias, explicación y demostración de capacidades, habilidades y conocimientos en el aula.</i>	3	38
Classes pràctiques <i>Clases prácticas</i>	Sessions de treball en grup supervisades pel professor. Estudi de casos, projectes, tallers, problemes, estudi de camp, aula d'informàtica, laboratori, visites a exposicions/concerts/representacions/ audicions..., cerca de dades, biblioteques, en Internet, etc. Construcció significativa del coneixement a través de la interacció i activitat de l'alumne. <i>Sesiones de trabajo grupal en grupos supervisadas por el profesor. Estudio de casos, proyectos, talleres, problemas, estudio de campo, aula de informática, laboratorio, visitas a exposiciones/conciertos/ representaciones/audiciones..., búsqueda de datos, bibliotecas, en Internet, etc.</i> <i>Construcción significativa del conocimiento a través de la interacción y actividad del alumno.</i>	1, 2, 4, 6	12,25
Exposició treball en grup <i>Exposición trabajo en grupo</i>	Aplicació de coneixements interdisciplinaris. <i>Aplicación de conocimientos interdisciplinares.</i>		
Tutoria <i>Tutoría</i>	Atenció personalitzada i en grup reduït. Període d'instrucció i/o orientació realitzat per un tutor/a amb l'objectiu de revisar i discutir els materials i temes presentats en les classes, seminaris, tallers, lectures, realització de treballs, projectes, etc. <i>Atención personalizada y en pequeño grupo. Periodo de instrucción y/o orientación realizado por un tutor/a con el objetivo de revisar y discutir los materiales y temas presentados en las clases, seminarios, talleres, lecturas, realización de trabajos, proyectos, etc.</i>		
Avaluació <i>Evaluación</i>	Conjunt de proves (audicions, orals i/o escrites) empleades en l'avaluació inicial, formativa o additiva de l'alumne. <i>Conjunto de pruebas (audiciones, orales y/o escritas) empleadas en la evaluación inicial, formativa o aditiva del alumno.</i>	1, 3, 4, 5	6
SUBTOTAL			56,25

5.2 Activitats de treball autònom
Actividades de trabajo autónomo

ACTIVITATS ACTIVIDADES	Metodologia d'ensenyança-aprenentatge <i>Metodología de enseñanza-aprendizaje</i>	Relació amb els Resultats d'Aprenentatge <i>Relación con los Resultados de Aprendizaje</i>	Volum treball (en nº hores o ECTS) <i>Volumen trabajo (en nº horas o ECTS)</i>
Treball autònom <i>Trabajo autónomo</i>	Estudi de l'alumne/a: preparació i pràctica individual de lectures, textos, interpretacions, assajos, resolució de problemes, projectes, seminaris, tallers, treballs, memòries,... per a exposar, interpretar o entregar durant les classes teòriques, classes pràctiques i/o tutories de grup reduït. <i>Estudio del alumno/a: preparación y práctica individual de lecturas, textos, interpretaciones, ensayos, resolución de problemas, proyectos, seminarios, talleres, trabajos, memorias,... para exponer, interpretar o entregar durante las clases teóricas, clases prácticas y/o tutorías de pequeño grupo.</i>	1, 3, 4, 5	43,75
Estudi pràctic <i>Estudio práctico</i>	Preparació en grup de lectures, textos, interpretacions, assajos, resolució de problemes, projectes, seminaris, tallers, treballs, memòries,... per a exposar, interpretar o entregar durant les classes teòriques, classes pràctiques i/o tutories de grup reduït. <i>Preparación en grupo de lecturas, textos, interpretaciones, ensayos, resolución de problemas, proyectos, seminarios, talleres, trabajos, memorias,... para exponer, interpretar o entregar durante las clases teóricas, clases prácticas y/o tutorías de pequeño grupo.</i>		
Activitats complementàries <i>Actividades complementarias</i>	Preparació i assistència a activitats complementàries com tallers, exposicions, concerts, representacions, congressos, conferències,... <i>Preparación y asistencia a actividades complementarias como talleres, exposiciones, conciertos, representaciones, congresos, conferencias,...</i>		
SUBTOTAL			43,75
TOTAL			100

6 Sistema d'avaluació i qualificació
*Sistema de evaluación y calificación***6.1 Instruments d'avaluació***Instrumentos de evaluación*

Proves escrites (proves objectives, de desenvolupament, mapes conceptuals,...), exposició oral, treballs dirigits, projectes, tallers, estudis de cas, quaderns d'observació, portafolio,...

Pruebas escritas (pruebas objetivas, de desarrollo, mapas conceptuales,...), exposición oral, trabajos dirigidos, proyectos, talleres, estudios de caso, cuadernos de observación, portafolio,...

INSTRUMENT D'AVALUACIÓ <i>INSTRUMENTO DE EVALUACIÓN</i>	Resultats d'Aprenentatge avaluats <i>Resultados de Aprendizaje evaluados</i>	Percentatge atorgat (%) <i>Porcentaje otorgado (%)</i>
1- Participació i aportació a les classes <i>1- Participación y aportación a las clases</i>	1, 2, 3, 4	10%
2- Activitats de classe <i>2- Actividades de clase</i>	1, 2, 3, 4, 5, 6	20%
3- Proves escrites / Exàmens <i>3- Pruebas escritas / Exámenes</i>	1, 3, 4, 5	70%

6.2 Criteris d'avaluació i dates d'entrega
*Criterios de evaluación y fechas de entrega***Participació i aportació a les classes**

Es controlarà mitjançant el quadern de notes de professor.

a) Puntualitat. Com futurs professionals, s'espera dels alumnes un rigor en el compliment dels horaris. Es considerarà una falta de puntualitat tot aquell retard que supere els 5 minuts que es considera com a marge de cortesia des del començament de la classe. Es computaran com una falta d'assistència dos retards.

b) Assistència a classe amb regularitat mitjançant el control de faltes. Ja que el sistema d'ensenyament actual estableix que s'ha de valorar la càrrega presencial dels crèdits ECTS es portarà un control d'assistència per tal d'avaluar-lo. No es computarà com a falta d'assistència aquelles que hagen estat justificades mitjançant prova documental vàlida. Aquell alumnat que gaudisca d'una beca Erasmus o amb altres impediments per qüestions personals, es buscaran mesures compensatòries.

c) Actitud positiva, respectant el professor i els companys.

Participación y aportación a las clases

Se controlará mediante el cuaderno de notas del profesor.

a) Puntualidad. Como futuros profesionales, se espera de los alumnos un rigor en el cumplimiento de los horarios. Se considerará una falta de puntualidad todo aquel retraso que supere los 5 minutos que consideramos como margen de cortesía desde el comienzo de la clase. Se computarán como una falta de asistencia dos retrasos.

b) Asistencia a clase con regularidad mediante el control de faltas: ya que el sistema de enseñanza actual establece que se debe valorar la carga presencial de los créditos ECTS se llevará un control de asistencia con el fin de evaluarlo. No se computará como falta de asistencia aquellas que hayan sido justificadas mediante prueba documental válida. Aquel alumno que disfrute de una beca Erasmus o con otros impedimentos por cuestiones personales, se buscarán medidas compensatorias.

c) Actitud positiva, respetando al profesor y a los compañeros.

Activitats de classe

Periòdicament es demanarà una sèrie de activitats relacionades amb aquells aspectes treballats a classe.

Les activitats s'entregaran o s'exposaran en la data fixada. En cada cas es comunicarà la data de lliurament o d'exposició juntament amb els criteris de realització de les activitats. El retràs en l'entrega de qualsevol activitat de classe puntuarà amb un 0, que comptabilitzarà en la nota mitjana d'aquest apartat.

Actividades de clase

Periódicamente se pedirán una serie de actividades relacionadas con aquellos aspectos trabajados en clase.

Las actividades se entregarán o expondrán en la fecha fijada. En cada caso se comunicará la fecha de entrega o de exposición junto con los criterios de realización de las actividades. El retraso en la entrega de cualquier actividad de clase puntuará con un 0, que contabilizará en la nota media de este apartado.

Proves escrites

Per a l'avaluació s'estableix la realització de diversos exàmens teòrico-pràctics al llarg del curs sobre els continguts de l'assignatura.

Justificació de faltes als exàmens

Tota falta d'assistència a un examen ha de ser per un motiu de força major i ha d'estar justificada amb un document acreditatiu.

L'arribada tard a un examen, fins als 5 minuts de cortesia, es considerarà com a falta injustificada.

Pruebas escritas

Para la evaluación se establece la realización de varios exámenes teórico-prácticos a lo largo del curso sobre los contenidos de la asignatura.

Justificación de faltas a los exámenes

Toda falta de asistencia a un examen debe ser por un motivo de fuerza mayor y debe estar justificada con un documento acreditativo.

La llegada tarde a un examen, hasta los 5 minutos de cortesía, se considerará como falta injustificada.

Copiar

La còpia en qualsevol de les activitats o exàmens es qualificarà amb 0. A més, s'entén que això demostra una actitud negativa davant l'assignatura, el que es reflectirà en la nota de l'apartat d'actitud que passarà a ser també de 0. Els alumnes no podran tenir al seu abast cap dispositiu mòbil durant els exàmens ni abandonar l'aula. Tampoc es permet cap material de suport com llibres o apunts. En cas contrari, la seua nota serà automàticament zero.

Copiar

La copia en cualquiera de las actividades o exámenes se calificará con 0. Además, se entiende que esto demuestra una actitud negativa ante la asignatura, lo que se reflejará en la nota del apartado de actitud que pasará a ser también de 0. Los alumnos no podrán tener a su alcance ningún dispositivo móvil durante los exámenes ni abandonar el aula. Tampoco se permite ningún material de apoyo como libros o apuntes. De lo contrario, su nota será automáticamente cero.

Qualificació

La nota final s'obtindrà de la suma dels valors percentuals detallats en el quadre del punt anterior. Cadascun dels apartats es valorarà de 0 a 10 i després se li aplicarà el percentatge corresponent. La qualificació final es presentarà amb una xifra entre 0 i 10 amb un decimal. Aquelles persones que tinguen una qualificació igual o superior a 9 se'ls podrà atorgar la menció de matrícula d'honor. Considerant que la ràtio de l'assignatura està per sota dels 20 alumnes, només es podrà concedir una menció per grup.

Per fer mitjana, s'ha d'haver obtingut una qualificació igual o superior a 5 en cada un dels apartats, llevat del punt 1 dels instruments d'avaluació. De no haver igualat o superat el 5 en algun dels altres apartats a valorar, la qualificació serà de suspens en la convocatòria corresponent, encara que la mitjana total siga superior a 5.

Es podrà obtindre fins a un punt addicional per la realització d'activitats complementàries (comentaris de textos, assistència com a públic o com a ponent a conferències, etc.).

Calificación

La nota final se obtendrá de la suma de los valores porcentuales detallados en el cuadro del punto anterior. Cada uno de los apartados se valorará de 0 a 10 y luego se le aplicará el porcentaje correspondiente. La calificación final se presentará con una cifra entre 0 y 10 con un decimal. Aquellas personas que tengan una calificación igual o superior a 9 se les podrá otorgar la mención de matrícula de honor. Considerando que la ratio de la asignatura está por debajo de los 20 alumnos, sólo se podrá conceder una mención por grupo.

Para hacer media se debe haber obtenido una calificación igual o superior a 5 en cada uno de los apartados, salvo el punto 1 de los instrumentos de evaluación. De no haber igualado o superado el 5 en alguno de los otros apartados a valorar, la calificación será de suspenso en la convocatoria correspondiente, aunque la media total sea superior a 5.

Se podrá obtener hasta un punto adicional por la realización de actividades complementarias (comentarios de textos, asistencia como público o como ponente a conferencias, etc.).

Ponderació per a l'avaluació contínua

Per a poder ser avaluat mitjançant el sistema d'avaluació contínua, es requereix una assistència mínima del 80% a les classes. En aquest cas, s'aplicaran els percentatges establits a l'apartat 6.1.

Ponderación para la evaluación continua

Para poder ser evaluado mediante el sistema de evaluación continua, se requiere una asistencia mínima al 80% de las clases. En este caso, se aplicarán los porcentajes establecidos en el apartado 6.1.

Ponderació en cas de pèrdua de l'avaluació contínua

Es considera perduda l'avaluació contínua quan no s'assoleix el mínim d'assistència requerit (80% de les classes). En aquest cas, la qualificació es determinarà exclusivament a través de les proves escrites o exàmens, que tindran un valor del 100% de la nota final.

Ponderación en caso de pérdida de la evaluación continua

Se considera perdida la evaluación continua cuando no se alcanza el mínimo de asistencia requerido (80% de las clases). En este caso, la calificación se determinará exclusivamente a través de las pruebas escritas o exámenes, que tendrán un valor del 100% de la nota final.

6.3 Sistemes de recuperació

Sistemas de recuperación

Per a l'alumnat que ha suspès o no ha seguit el desenvolupament normal de les classes – criteris i dates d'entrega)

Para el alumnado que ha suspendido o no ha seguido el desarrollo normal de las clases – criterios y fechas de entrega)

L'alumnat podrà esmenar les avaluacions negatives de cada un dels apartats mitjançant les següents mesures:

Treballs no entregats

Aquell alumnat que no haja obtingut l'aprobat per no haver entregat alguns dels treballs o alguna de les activitats, tan sols ha de presentar el que li falte.

Examen no superat

Per contra, aquelles persones que no hagen superat la part teòrica hauran de realitzar el corresponent examen a la segona convocatòria.

El alumnado podrá enmendar las evaluaciones negativas de cada uno de los apartados mediante las siguientes medidas:

Trabajos no entregados

Aquel alumnado que no haya obtenido el aprobado por no haber entregado algunos de los trabajos o alguna de las actividades, tan sólo deberá presentar lo que le falte.

Examen no superado

Por el contrario, aquellas personas que no hayan superado la parte teórica deberán realizar el correspondiente examen en la segunda convocatoria.

7

Bibliografia

Bibliografía

Bàsica / Básica

Fubini, Enrico. *La estética musical desde la Antigüedad hasta el siglo XX*. Madrid: Alianza, 1988.

----- *Estética de la música*. Madrid: A. Machado Libros, 2001.

Textos

Burkholder, J. Peter, Donald Jay Grout y Claude V Palisca. *Historia de la música occidental*. Madrid: Alianza, 2019.

García Laborda, José María, ed. *La música moderna y contemporánea a través de los escritos de sus protagonistas (Una antología de textos comentados)*. Sevilla: Editorial Doble J, 2004.

Llobet, Enrique. *Idea de la Música*. Madrid: Instituto Juan Andrés, 2024.

VV.AA: *Historia de la música*. 12 volúmenes. Madrid: Turner, 1984-1987.